

Når en LP koster en halv månedsløn...

af Christer Irgens-Møller

Om at være musiker i cacao-landet Ghana, hvor en LP koster 1/2 månedsløn, selvom man arbejder hårdt med prøver hver dag og har 2 – 3 engagementer om ugen. Christer Irgens-Møller har været på tur med »Sweet Beans« og bringer her et interview med to musikere fra orkestret.

Der bliver sunget på fuldt tryk i hele bagenden af bussen efter stoppet før, hvor alle var ude og få en halv kalabas palmevin i vejsiden. Vi er på vej fra et 2-dages engagement i Kumasi tilbage til Accra, Ghana, i Vestafrika. Bussen tilhører The Cocoa Marketing Board og det gør dens passagerer, 10-mands orkestret »Sweet Beans« også.

Det er forsangeren der fører an sammen med nogle af roadierne, mens Talata, sangerinden, sidder og surmuler. Tilsyneladende fordi den sang, de startede med, går grin med kvinder. Altsaxofonisten Sammy sad ihvertfald og prikkede til hende i begyndelsen af sangen og var ved at knække sammen i et fniseanfald bagefter. Det foregår på Ga, et af hovedsprogene i Greater Accra Region, så jeg må aflæse mimikken så vidt muligt.

Efter et par traditionelle afrikanske sange med call-response og klap går man over til nogle, der mere lyder som nationalsange.

Der er rigelig grund til at musikerne flipper lidt ud i dag, for der er blevet arbejdet hårdt i de to sidste dage og nætter. Orkestret var som *statsejet* orkester, tilkaldt til officielle festligheder på City Hotel i forbindelse med 50-årsdagen for Ashante Heena's tilbagevenden fra et eksil på Seychellerne. Ashante Heenaen er høvding for Ashantistammen, som var den stamme der modstod englændernes kolonisering længst. Festlighederne varede hele lørdag nat til kl. 6 om morgenen, æresgæst var den nuværende Ashante Heena og »Sweet Beans« var med hele vejen, både

til taler, underholdning og naturligvis *backing* af diverse solister.

Søndag aften gik det løs igen, dog uden alle de fine officielle gæster, til kl. halv to om natten, og så afsted her til morgen kl. 9.

Der er også flere der er lettet over at slippe ud af Ashanti-land, for de er overbevist om at Ashantierne i forbindelse med deres festligheder ville overholde deres ældgamle skik med at fange fremmede i byen og føre dem til paladset for at slagte dem til ofringerne.

I bussen møder jeg rastafari'en Yao, som jammede med »Sweet Beans« aftenen før, og som fortæller at han to år før var sammen med Brian Eno, da han var i Ghana. De har stadig kontakt med hinanden og Eno sender ham bånd med sine udgivelser. Som så mange andre ghanesere håber Yao også at denne kontakt måske kan skaffe ham ud af landet. Særligt gode venner er jeg dog med pianisten Pat Erskine og altsaxofonisten Sammy Larteh Jr. Vi får en lang snak om »Sweet Beans«, mens bussen drøner afsted mod Accra.

»Orkestret blev faktisk dannet omkring 1972 med sangeren Pat Thomas som leder og han blev ved indtil 1977 og orkestret blev opløst« fortæller Pat. Pat Thomas var iøvrigt for en enkelt gangs skyld solist ved week-endens engagement; en meget velklædt og temmelig beruset herre, tilsyneladende højtstående i The Cocoa Marketing Board, fortalte aftenen før, at Pat Thomas »The Golden Voice of Africa«, som han

Min rejsefælle, bassisten Christian Glahn i samtale med Pat Erskine i bussen. T.h. Sweet Beans' guitarist.

kaldte ham, var blevet fyret fordi han ved en lejlighed nægtede at møde op, da »head of state« havde tilkaldt ham og »Sweet Beans«. Det var et officielt besøg og Pat Thomas ønskede åbenbart at vise sin protest mod den daværende leder ved sin udeblivelse. »Efter 1977 blev orkestret opløst og nye medlemmer blev spurgt om de ville ind. Det var på det tidspunkt bassisten Marshall, tenorsaxofonisten »Tonnes«, congaspilleren, og sangerinden Talata blev spurgt om de ville være med. Så de har været med i omkring 7 år nu. Men vi har altså ingen af de oprindelige medlemmer med fra Pat Thomas' tid.« »Før jeg kom til »Sweet Beans« spillede jeg i »The Supersonic Boulders« som ejedes af Kim Bruce. Han var tidligere orkesterproprietær og ejede 6 orkestre. Jeg ledede the Boulders i 7 år. I det sidste år var instrumenterne i så dårlig stand og vi kunne dårligt tjene penge med disse instrumenter. Og ejeren havde ikke penge til nye. Så jeg blev nødt til at forlade orkestret.«

Nu siger du at Kim Bruce »ejede« 6 orkestre, kan du forklare hvad det handler om?

»Han havde 6 bands og hvert band bragte indkomst til ham. Betingelserne er at han ejer instrumenterne og vi bruger instrumenterne til arbejdet.

Så det er et slags partnerskab. Når der er engagementer bliver hyren delt mellem musikerne og ejeren. Musikerne får 60% og ejeren 40% af overskuddet.«

Stort set fungerer alle orkestre i Ghana på denne måde. Så godt som alle musikere er for fattige til at købe et instrument, så bag ethvert orkester sidder der en ejer, en forretningsmand.

'Classique Vibes' hvis navn nogle måske vil nikke genkendende til og som nu har basis i Europa, er et af de få orkestre, der, mens det var i Ghana, formåede at komme ud af dette ejerforhold.

Da det så lykkedes for dem at komme til Europa, har de nærmest fået status som helte i deres hjemland.

Er »Sweet Beans« organiseret på samme måde?

»»Sweet Beans« ejes af The Cocoa Marketing Board. Men det fungerer ikke som et partnerskab. Hele overskuddet går til The Board; i slutningen af hver måned får vi løn ligesom en almindelig arbejder under The Board. I øjeblikket er lønnen 1.999 cedis om måneden. Og min bolig som også ejes af The Board koster omkring 600 cedis, som trækkes fra lønnen« fortæller Sammy Larthe Jr., der ligesom Pat har været »Sweet Beans« i 2½ år. Månedslønnen sva-

rer til ca. 200 kr., et hovedmåltid koster omkring 5 kr. og transport til og fra øvelokalet kan også komme op på 5 – 6 kr.

»Men da I øvede forleden fik I også mad?«

»Ja, ifølge et regulativ fra The Board skal alle arbejdere have et måltid mad om dagen. Men os musikere kan ikke komme ind til kantinen i Accra, så derfor sendes maden ud til øvestedet,« svarer Pat.

»Vi øver 3 eller 4 gange om ugen ca. 5 timer ad gangen. Hvis vi har job søndag aften er mandag fri. Der er gennemsnitlig 3 jobs om ugen og der spilles hver gang i 6 timer med en halv times pause.

Hvordan er indspilningsfaciliteterne i Ghana?

Pat: For tiden er der kun et studie i funktion. Vi har så mange musikere i Ghana, men kun et studie. Dem, der gerne vil indspille har svært ved at finde en producer. Med den nuværende økonomiske situation kan man ikke få folk til at købe plader. Et kassettebånd koster endda så meget at et almindeligt menneske ikke har råd til at købe et.

En kassette koster 500 cedis og en ny plade over 1000 (som er halvdelen af disse musikeres månedsløn!).

Sam: I øjeblikket vil producerne slet ikke sælge plader.

Pat: Vi har så meget »roadside« kopiering. Straks når du har produceret en plade vil de købe én og tage den til deres butik og lave enormt mange kassetter fra denne plade. For man finder jo ud af at der kun er blevet købt nogle få plader, mens der er en masse kassetter ude i byen. Så det er kassette-kopisterne der har penge. Men musikerne har ingen penge. Så i øjeblikket prøver de fleste producere i byen at gøre det umuligt for disse kassette-butikker. De prøver selv at importere kassette-kopimaskiner, så når pladen er lavet vil de selv lave kassettekopier og sælge dem direkte til publikum. En kassette er sværere at kopiere ordentligt. Så kan musikerne måske få noget mere ud af det.

Du siger at der kun er *et* studie?

Pat: Ja, men vi har et andet: Ambassador i Kumasi

men det fungerer ikke, fordi ejeren er udenlands.

I var ikke tilfredse med Ghana Films' studie?

Pat: De har kun 8 spor; det er ikke engang et 8 sporsstudie, det er 4 og så re-mixer de det til 8. Når noget er indspillet virker lydfladen, »sunden« meget let. (De moderne studier har 24 eller 32 spor) og man kan heller ikke lave overdubs her. Når man har indspillet musikken og lytter til den bagefter føler du, at der er så meget at tilføje. Men det er ikke muligt, for alle spor er optaget. Slutresultatet er for tyndt i lyden.

Sam: Maskinerne på Ghana Films er jo heller ikke lavet til at indspille musik, der sælges på plade. De er lavet til film-lyd. Men fordi der kun er dette studie i landet, bliver det brugt, men det blev oprindeligt brugt til film-lyd.

Måske skulle vi i denne forbindelse nævne at »Sweet Beans« består af 3 horn, keyboards, bas, trommer, conga, guitar og 2 sangere. Jeg forstår at det er almindeligt at man sender indspilningerne udenlands og re-mixer dem f.eks. i London.

Sam: Det bliver boosted up på en større maskine. Hvordan laves dubs'ene så?

Sam: For det meste hyrer de musikere til dubs'ene. Eller booster volumen op og giver det mere vægt i lyden.

Pat: For det meste bliver lokale musikere sat til at dubbe allerede indspillet materiale. I Nigeria sender man ofte musikerne med til dubs'ene, men det sker ikke i Ghana, p.gr. af den økonomiske situation.

Har I indspillet med »Sweet Beans«?

Sam: For 3 år siden, men masterbåndet ligger stadig og venter på at der kommer en producer og gør noget ved det. Men der kommer ingen producer.

Men med Pat Thomas er der plader fra før 1977.

Men Pat, du har nævnt at du har indspillet materiale som aldrig er udgivet?

Pat: »Ja, da jeg var i Kim Bruce's stald og pladens titel var »Pat Erskine and his Fusion Jazz«. Da jeg indspillede dette i '77 begyndte orkesterejeren at klage over at råmateriale ikke var til at få! Så pladen

har ligget hen et stykke tid nu. Men nu er råmaterialerne til at få igen, og for 2 uger siden mødtes jeg med manageren, og han sagde at han ønskede at genindspille materialet på 8 spor, for oprindeligt er det kun på 2 spor. Men denne gang vil jeg gøre det med Sweet Beans.«

Kan man klare sig for lønnen?

Pat: »Som det er nu med Sweet Beans er lønnen ikke høj nok til at man kan klare sig, så de fleste af os har andre indtjeningskilder. Man køber og sælger, laver handel f.eks.«

Hvordan forøger du din indkomst?

Pat: »Jeg har åbnet noget handel for min kone. Jeg gav hende noget kapital til at sælge noget på markedet, så hun er i stand til at supplere hvad jeg får her.«

Hvad med dig, Sammy?

Sammy: »Næ, det eneste jeg gør, er at deltage i private indspilninger og få lidt penge ud af det.

Fortæl om hvad Cocoa Marketing Board er for et foretagende?

Det er et statsforetagende, men de ejer ikke alle plantagerne i Ghana, men de ejer en del af dem. Andre ejes af farmere. Men The Board er direkte engageret i opkøbet fra farmerne og i eksporten til udlandet for at få fremmed valuta hjem. De giver gødning, og insektgifte til farmerne så de kan producere bedre og mere.

Hvorfor har de et band som »Sweet Beans«?

Bandet har de primært til at entertaine Cocoa-farmerne og cocoa-arbejderne. Bandet blev samlet til dette formål, for at gøre deres arbejde mere interessant. Desuden til store cocoa-festligheder. Det var det primære sigte, men nu vil vi køre det som en selvstændig forretning. Nu skal orkestret give overskud i sig selv. Så nu er der f.eks. ikke nogen fra Kumasi der kan forlange at Sweet Beans spiller til den og den festlighed.

Enhver som ønsker bandet nu, må hyre det og betale hvad det koster, så nu kører det udelukkende kommercielt.

Nu siger regeringen nemlig at hvis vi er en forret-

Palmevin i vejkanthen. – Sammy Larteh Jr., nr. 2 fra venstre.

ning må vi arbejde så bandet kan løbe rundt i sig selv.

Pat: Jeg vil gerne tilføje en ting om at indspille i Ghana. Vi har nævnt at vi indspillede materiale som ikke er udgivet endnu. Vi indspillede et High-Life nummer »Hemofu Kwe«. Efter indspilningen af dette nummer har LP'en ligget hen et godt stykke tid, og vi har spillet disse numre ude i byen i lang tid, og dette nummer er blevet meget populært. Et andet orkester har nu indspillet nummeret og det sælger de som musikkassette. Så vi er blevet snydt og det mest uheldige er at vi ikke har nogen dokumentation der viser at vi er de egentlige ophavsmænd til nummeret. Og nu sælger det nummer.

Sammy: Ghana har de mest talentfulde musikere i hele Afrika. I Nigeria har de studier og indspilningsfaciliteter nok til at kunne få deres talenter ud. Hvis ghanesiske musikere tager til Nigeria for at indspille vil nigerianere prøve at sabotere det for dem. Da jeg indspillede i Nigeria blev LP'en meget god, men fordi jeg var ghaneser gjorde de ikke noget for at promote pladen, så den havde ingen succes.